

Igra u kontekstu glazbenih aktivnosti djece rane i predškolske dobi

Klasnić, Nikolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:329544>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-23**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Nikolina Klasnić

**IGRA U KONTEKSTU GLAZBENIH AKTIVNOSTI DJECE
RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Zagreb, rujan 2021.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

Nikolina Klasnić

**IGRA U KONTEKSTU GLAZBENIH AKTIVNOSTI DJECE
RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

MENTOR: dr.sc. Blaženka Bačlija Sušić

Zagreb, rujan 2021.

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Igra.....	2
1.1. Vrste igre	2
1.2. Razvoj i struktura igre	3
1.2.1. Pravila igre	4
1.2.2. Tip odvijanja igre.....	5
1.2.3. Propisana igrovna interakcija.....	5
1.2.4. Simbolička komponenta.....	5
1.2.5. Započinjanje i kraj igre	6
2. Glazba u vrtiću.....	7
2.1. Vrste i oblici glazbenih aktivnosti.....	8
2.2. Način rada u glazbenoj aktivnosti	10
2.3. Utjecaj glazbe na razvoj djeteta	10
2.3.1. Glazba i kognitivni razvoj.....	11
2.3.2. Glazba i razvoj govora	12
2.3.3. Glazba i socio-emocionalni razvoj.....	13
2.3.4. Glazba i psihomotorni razvoj.....	13
2.4. Načini približavanja glazbe djeci jasličke dobi.....	14
2.4.1. Trudnoća	14
2.4.2. Prva godina života.....	14
2.4.3. Druga godina života	16
2.4.4. Treća godina života.....	18
2.5. Načini približavanja glazbe djeci vrtićke dobi od 3 do 7 godina	19
2.6. Uloga odgojitelja u glazbenom odgoju djece.....	23
2.6.1. Inkluzija pomoću glazbe	25
2.7. Muzikoterapija	26
Zaključak.....	27
Literatura.....	28

Sažetak

U radu su prikazane poveznice između glazbe i igre, odnosno način približavanja te uvođenja djece u svijet glazbe. Prije svega, objašnjena je igra i svi njeni aspekti i razvoj, kao i podjela na koju se najčešće nailazi u literaturi: simboličku, funkcionalnu te igra s pravilima. Prikazane su vrste igre prema Duran (1995) i Vasti i suradnicima (2005) te njeni dijelovi te način strukturiranja.

Osim igre, u radu je objašnjena glazba i njene dobrobiti koje utječu na dijete i njegov rast i razvoj. Također, objašnjene su glazbene aktivnosti koje se provode s djecom u dječjem vrtiću, od pjesme pa sve do sviranja na udaraljka. Nadalje, prikazani su i različiti oblici rada koji se koriste pri provođenju glazbenih aktivnosti, kao što su pokret, aplikacije, udaraljke, dramatizacija i pjesma odnosno skladba uklopljena u priču.

Uz navedeno, opisan je djetetov razvoj te doprinos glazbenih aktivnosti njegovom kognitivnom, socio-emocionalnom i psihomotornom razvoju te u razvoju njegova govora. S obzirom na važnost pravilnog planiranja i provođenja glazbenih aktivnosti u radu s djecom, prikazane su razvojne sposobnosti djece kao i način približavanja glazbe djetetu sukladno njegovim razvojnim karakteristikama.

U radu je istaknuta i uloga odgojitelja od kojeg se očekuje priprema, strpljenje te volja u provođenju različitih aktivnosti s djecom budući se jedino na taj način mogu ostvariti brojne dobrobiti koje glazba pruža u djetetovu razvoju.

Na kraju rada prikazana je muzikoterapija kao jedan od novijih oblika i načina korištenja glazbe u svrhu pomoći osobama koje se bore s različitim problemima i nedaćama.

Ključne riječi: dijete, glazba, glazbene aktivnosti, igra, razvoj

Summary

This paper research play and music, but also their connection and the way the music could be presented to kids through play. Firstly, the play, all its aspects and development of it is explained, as well as the division of play that is often used in literature: symbolic, functional and play with rules. The paper shows the structure of play and all the parts it's built with. It portraits types of play according to Duran (1995) and Vasta and associates (2005) along its parts and structure.

Besides play, it's been explained music and all the benefits it has on child's development and growth. Music activities that are used in kindergarten, from singing to playing on percussion, have been explained. Furthermore, there are numerous forms of work that are used to implement mentioned musical activities, such as movement, application, percussion, dramatization and song or composition implemented in the story.

The following paragraphs focus on child's development and how music affects their growth on cognitive, socio-emotional and psychomotor level, as well as development of speech. Regarding the importance of proper planning of music activities for children, the next thing explained are child's abilities as well as exposing children to the music suitable for their developmental characteristics.

This paper also highlights role of kindergarten teacher who is expected to prepare, be patient and show will when working with children. That is the only way to reach numerous benefits that music provides to children's development.

At the end of the paper, musical therapy, as one of the newest methods of using music in order to help people who are struggling with various problems and difficulties, is explained.

Keywords: child, music, musical activities, play, development

Uvod

Glazba i igra dva su vrlo važna aspekta djetinjstva, a samim time i djetetova razvojnog puta. Prema tome, oba bi trebala biti svakodnevno zastupljena u odgojno-obrazovnom radu odgojitelja s djecom. Bez jednog od njih, najvažnije doba čovjeka neće biti potpuno.

Igra je ono što se smatra najvažnijim poslom djeteta, a glazba igru može podići na jednu novu, višu razinu i obrnuto. Kroz sve glazbene aktivnosti prožeta je igra kao jedan od ključnih uvjeta koje je potrebno zadovoljiti. Planiranje, a zatim i provođenje aktivnosti mora biti vođeno djetetovim interesima i zanimanjima, pri čemu nije upitno da će ukoliko igra bude uključena u to, dijete biti ispunjeno radošću i zadovoljstvom.

Osim što će utjecati na djetetovo raspoloženje i zadovoljstvo, glazba je usko povezana s pravilnim rastom i razvojem djeteta, isto kao i njegovom dobrobiti. Posebno su česta istraživanja koja povezuju izloženost glazbe s razvojem govora. Neka od njih su primjerice istraživanje Krausa i Slatera iz 2015. koji prikazuju da glazba i govor kao oblik komunikacije vuku porijeklo iz osnovnih komponenata zvuka te imaju važnu ulogu u razvoju djetetovih kognitivnih sposobnosti. Mnogi se autori pozivaju upravo na tu povezanost te je prikazuju još detaljnije, povezujući primjerice ritam i čitanje (Douglas i Willats, 1994) ili ritam i versifikaciju (Patel, 2006, prema Bačljija Sušić, 2019).

Postoje različiti pristupi kojima možemo djetetu približiti glazbu, a oni se odnose na dob djeteta, njegove interese i ličnost. Potrebno je znati da prilikom gotovo svih igara ili aktivnosti u drugim poljima, možemo uključiti glazbu kao jedan dio istih. Takav način rada podupire ono čemu bi svi odgojno-obrazovni radnici trebali težiti – holistički pristup pogleda na dijete kao takvo.

1. Igra

Opće prihvaćeno mišljenje je da je igra najvažniji posao djeteta, pogotovo do polaska u školu (Duran, 1995). Dijete u igri uživa, a i odrasli se često prisjećaju svog djetinjstva i igara kojih su se igrali koje kasnije prepričavaju unucima i djeci, tako da možemo reći da igra u tom smislu dobiva međugeneracijsku značajku (Mendeš, 2020). Fridrich Fröbel je za igru rekao kako je ona „najbistriji proizvod čovjeka u djetinjem dobu“ (Cvijić, 1895. str. 26., prema Duran, 1995).

Igra je fascinantna fenomen kojeg promatraju i proučavaju znanstvenici s različitih stajališta pa prema tome imamo viđenja igre s gledišta psihologije, psihijatrije, pedagogije, kineziologije, etnografije i brojnih drugih (Mendeš, 2020). Radi se dakle o jednom interdisciplinarnom području.

Djetinjstvo, a posebno rano djetinjstvo, ključno je razdoblje u djetetovu cjelokupnom razvoju, jer su to godine u kojima dijete prima puno novih informacija, iskustava i znanja. Igra ojačava dijete, njegove sposobnosti i samopouzdanje, čini ga sposobnijim i društvenijim. S obzirom na to da na dijete u tom životnom razdoblju imaju utjecaj svi oni koji se nalaze u njegovoj okolini, važno ju je prilagoditi djetetovim zahtjevima, željama i sposobnostima.

Važno je istaknuti da je spontanost najbogatiji aspekt djetinjstva, i kao takvog ga je nužno zadržati u igri što dulje. Spontanost u igri dovodi do samostalnog djetetovog istraživanja, koje je najznačajniji dio igre (Došen Dobud, 2016).

Uključenost igre u procesu učenja povoljno je za ishode koje ono donosi, što je dokazano brojnim istraživanjima. Utvrđeno je da informacije primljene kroz igru ostaju djetetu u boljem pamćenju, a i igra stvara ugodniju atmosferu među djecom tijekom procesa učenja (Milinović, 2015).

1.1. Vrste igre

Igra je, od različitih autora, viđena na drugačiji način. Svaki ju je podijelio i predstavio na poseban način. U literaturi često nalazimo na podjelu igre u tri kategorije: funkcionalna igra, simbolička igra te igra s pravilima.

Duran (1995) funkcionalnu igru prepoznaje kao igru novim funkcijama koje se javljaju u djetetu, kao što su motoričke, perceptivne, osjetilne funkcije i slično. Simbolička igra viđena je kao razvojni fenomen. Promatrana je i u sklopu kognitivnog razvoja, a Piaget ju opisuje kao oblik

reprezentacije stvarnosti koristeći razne simbole. Igra s pravilima unaprijed je određena i dijete ju usvaja u gotovom obliku, no to ne znači da ono ne sudjeluje u procesu stvaranja novih inačica ovih igara.

Vasta i suradnici (2005) opisali su i predstavili nekoliko različitih načina, odnosno vrsti igre. Podijelili su ih u dvije skupine, a to su igre s obzirom na *spoznajnu* razinu te igre s obzirom na *socijalnu* razinu.

Prva dijeli igru na funkcionalnu, konstruktivnu, igru pretvaranja i igru s pravilima. S obzirom na socijalnu razinu, imamo igre kao promatranje, samostalnu igru, usporednu, povezujuću i suradničku. Socijalna razina pod utjecajem je djetetove dobi, što znači da se ona mijenja s obzirom na djetetov uzrast. Do druge godine života djeca uživaju igrajući se sama i promatrajući drugu djecu u igri. Nakon ove faze, uz samostalnu igru javlja se i usporedna te je takva igra zastupljena u četvrtoj i petoj godini života, dok se u petoj i šestoj godini javlja povezujuća i suradnička vrsta igre.

Funkcionalnu igru opisuju jednostavnu mišićni pokreti koji se ponavljaju, a dijete može koristiti predmete ili biti bez njih. Konstruktivna igra obuhvaća baratanje predmetima tako da se od njih nešto izradi, stvori. Upotrebu predmeta za nešto za što nisu predviđeni nazivamo igrom pretvaranja, a igra s pravilima podrazumijeva unaprijed poznata pravila i ograničenja koje određena igra donosi.

Promatranje u igri je gledanje drugih kako se igraju bez uključivanja. Samostalno se dijete igra kada se igra bez približavanja drugoj djeci. Usporedna igra je igranje djeteta pokraj druge djece s istim materijalima, ali bez uključivanja u zajednički odnos. U povezujućoj igri djeca se igraju zajedno, ali nemaju određenu zajednički cilj. Suradnička igra je atmosfera stvorena u svrhu obavljanja neke aktivnosti, odnosno ostvarivanja zajedničkog cilja, a postupci članova su usklađeni.

1.2. Razvoj i struktura igre

Razvoj igre možemo promatrati s više različitih gledišta. Tako imamo igru prema pojedincu, prema skupini, igru unutar različitih generacija, igru u okviru određenog povijesnog razdoblja i igru pod utjecajem socijalno-ekonomskih činitelja.

Neke su stvari u igri ipak zajedničke svim njenim sudionicima, a to su igra istraživanja predmeta, njihovih odnosa, igre oponašanja, igre ispitivanja vlastitih snaga te igre građenja (Sutton-Smith, 1976 – prema Duran, 1995).

Razvoj igre vrlo je subjektivan i unikatan proces, a razlikuje se od djeteta do djeteta. Na njega utječu mnogi aspekti, kao što su okolina djeteta, socio-ekonomski status, kulturne razlike, djetetov identitet, razvojne karakteristike i slično.

Kao i sve, igra ima svoju strukturu, odnosno elemente koji ju opisuju i određuju. Ti elementi su raznoliki, a odnose se na interakciju u igri, pravila, simbola, pokreta, rekvizita korištenih u igri i slično. Tu raznolikost elemenata potiču upravo igrovne situacije, različitost izvedbe, odnosi u igri.

Ipak, u svakoj igri prepoznamo neke osnovne elemente koje možemo uvijek uočiti. To su *pravila igre, tip odvijanja igre, propisana igrovna interakcija, simbolička komponenta* te *započinjanje i kraj igre*. Ovi dijelovi igre omogućuju da se na nju gleda kao na donekle stabilnu pojavu (Duran, 1995).

1.2.1. Pravila igre

Kada govorimo o pravilima igre, prepoznamo osnovna, specifična i opća pravila. Svrha osnovnih pravila je određivanje tijeka igre, odnosno redoslijeda događanja u igri. Moguće ih je prepoznati već pri samom opisu igre. Važno je naglasiti da se ova pravila moraju biti poznata kako bi igra mogla započeti. Iznimka je što ova pravila ne nalazimo u simboličkoj igri.

Specifična pravila, kao što ime sugerira, koriste za određivanje specifičnosti i pojedinosti. Mogu se dogovoriti prije početka igre, no nije strano da se dogovaraju i usred iste, najčešće uslijed neslaganja ili nesporazuma. Mogu biti povezana za određenu grupu djece u kvartu, zgradi, obitelji i slično.

Opća pravila definiraju ponašanje za vrijeme igre, kao što su „nema varanja“ ili „ako si u igri zaslužio kaznu, moraš je odraditi“ i slično.

1.2.2. Tip odvijanja igre

Razlikujemo tri osnovna tipa odvijanja igre, a to su linearni tip odvijanja igre s utvrđenim redoslijedom prema principu „zatim“, razgranati tip odvijanja igre s utvrđenim redoslijedom prema principu „ako da onda“ te razgranati tip odvijanja igre bez utvrđenog redoslijeda.

Prvi tip odvijanja igre ima poznat ishod, odnosno osnovna pravila točno nalažu kako će se i kojim redom odvijati igra. U ovakvim igrama može varirati sadržaj igre, no kraj je uvijek unaprijed poznat.

Drugi tip odvijanja igre također slijedi osnovna pravila, no s malim odstupanjem. Igra se odvija ovisno o pravcima koje igra prati, odnosno koje igrači iskoriste.

Treći tip odvijanja igre specifičan je za simboličku igru. Ovakav način igre može dobiti vrlo različite smjerove koji ni na koji način nisu unaprijed određeni, a često se ne mogu predvidjeti.

1.2.3. Propisana igrovna interakcija

Igru, između ostalog, možemo opisati i prikazati kao komunikaciju. Čak i kada se dijete igra samostalno, ono obavlja produženu komunikaciju. U igri promatramo dvije vrste interakcije između igrača: igrovni i realni.

Igovni je plan komunikacije onaj koji je određen pravilima igre i odnosi se na događaje koji se u njoj odvijaju. Međutim, tijekom igre može se javiti realni plan komunikacija pomoću kojeg se mogu riješiti nejasnoće ili sukobi.

U nekim igrama javlja se i treća vrsta interakcije, a to je iskazivanje stvarnih odnosa, kojima prikazujemo vlastita mišljenja, emocije, sviđanja prema drugima, a ujedno su postali dio igre (Duran, 1995).

1.2.4. Simbolička komponenta

Ovaj element igre javlja se u različitim vidovima, a simbol se kao takav može opisati kao sve ono što stoji umjesto nečeg drugog. Razlikujemo tri različite razine pojave simbola: simboli koji imaju važnu funkciju reprezentiranja, „mrtve simbole“, odnosno one koji imaju logiku ritualnog

simbolizma te nesvjesne simbole u kojima veza između znaka i onog što je označeno ostaje skriveno.

Prvu razinu simbola dijete koristi kako bi označilo stvari, odnose, ideje i sve ostalo što želi kroz igru prikazati. U tom se pogledu simboli koriste svjesno. Primjer je oponašanje kretanja pijetla u borbi.

Druga razina simbolizma postoji kako bi prikazala neke apstraktne kvalitete stvarnosti (Saranguian, 1981., prema Duran, 1995), a povezujemo ga s ritualima koje pronalazimo u folklornoj tradiciji. U igri Car, ban i Ciganin igrač može od Ciganina postati ban, ali i obrnuto što naglašava status ljudi i njihov položaj u društvu.

U trećoj razini korištenja simbola, veza između znaka i označenog ostaje nepoznata. Primjer koji prikazuju psihoanalitičari koji se veže za ovu razinu je taj da dijete u igri ponavlja neugodna iskustva, a zatim njima ovladava i manipulira, što igru predstavlja kao terapijsko stanje. Često u ovakvim igrama imamo istrčavanje iz sigurne baze, odnosno izlaženje iz zone komfora te na taj način izazivanje straha i aktiviranje anksioznosti (Duran, 1995).

1.2.5. Započinjanje i kraj igre

Kod započinjanja igre možemo primijetiti da ono ima poziv na igru te dodjeljivanje uloga. Poziv na igru može se odvijati direktno („Hoćeš li se igrati sa mnom?“) te igrovno („Ulovi me, ulovi me, kupit ću ti novine!“).

Dijeljenje uloga također ima dva načina, a to su neformaliziran i formaliziran. U prvom djeca pokušavaju osvojiti željenu ulogu u igri kroz neki oblik socijalne interakcije, a to može biti tuča, svađanje, pregovaranjem i slično. Formalizirani način oblikuju razne tehnike koje su dio dječje tradicije. Najpoznatiji i najrašireniji oblik ovog načina korištenje je brojalice. Taj način rada djecu stavlja u jednak položaj i daje im jednaku mogućnost „pobjede“. Jedina sumnja kod korištenja brojalice je ta da bi onaj koji broji mogao pretpostaviti gdje će brojalice završiti.

Na kraj igre utječe tip odvijanja igre. Kao što je navedeno u linearnom tipu odvijanja igre s utvrđenim redosljedom znamo ishod igre.

Razgranati tip odvijanja igre s utvrđenim redoslijedom „ako da onda“ ima ishod koji može biti konačan ili lančan. U konačnom, na kraju igre ona završava i može početi ispočetka, a u lančanom igra ne završava, već se nastavlja zamjenom uloga. Igre s lančanim ishodom završiti će opadanjem zainteresiranosti, umorom i slično. U razgranatom tipu odvijanja bez utvrđenog redoslijeda nema osnovnih pravila, što igru čini nepredvidivom, a ishod igre nenaznačenim.

2. Glazba u vrtiću

Opće je poznato da je današnji život nemoguće zamisliti bez glazbe. Ona na ljude ima jak utjecaj, a prati ih kroz sva životna događanja, od onih najsretnijih pa sve do najtužnijih. Zato je važno djecu upoznati s glazbom od najranije dobi. Ona ima velik utjecaj na pravilan i cjelovit razvoj djeteta te djetetovu dobrobit. Važno je dijete od najranije dobi izlagati kvalitetnoj glazbi te mu omogućiti uživanje u njoj.

Kada govorimo o dobrobiti djeteta, u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) ona je opisana kao multidimenzionalni pojam koji se odnosi na osobnu, emocionalnu i tjelesnu dobrobit, obrazovnu dobrobit te socijalnu dobrobit. Kroz glazbene aktivnosti u vrtiću ostvaruju se svi stupnjevi dobrobiti.

Osim na dobrobit, glazba u vrtiću ima velik utjecaj na razvoj kompetencija od najranije dobi, a upravo je to jedan od ciljeva koji se opisuju u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) te koji vode ka cjelovitom razvoju djeteta.

Umjetnost, a i glazba kao jedna od njenih najraširenijih grana, pomaže nam i omogućuje da spoznamo svijet, utječe na razvoj karaktera i svijesti te nas svojim ljepotama oplemenjuje i odgaja. Iz tog je razloga potrebno djetetu omogućiti da u glazbi aktivno sudjeluje i upija sve njene ljepote. Ta ljepota se kod djece odnosi na emocije i interese koje će izazvati glazba. Sve ono što dijete čini sretnim i zadovoljnim njemu je lijepo pa se prema tome trebamo voditi prije ičeg drugog u predškolskom odgoju.

Temelji za odraslu dobi postavljaju se upravo u djetinjstvu, zato je važno djetetu pomoći da upoznaje glazbu i prepoznaje ju, što se u odrasloj dobi može manifestirati tako da odrasla osoba odluči glazbu ne samo slušati, nego je i stvarati (Fučkar, 1953).

2.1. Vrste i oblici glazbenih aktivnosti

U radu s djecom prepoznajemo više različitih vrsta i oblika aktivnosti koje možemo provoditi. Važnosti igre unutar glazbenih aktivnosti prepoznajemo posebno po tome da se upravo kombiniranjem ove dvije stavke u radu, postižu najbolji rezultati i ostvaruju ciljevi glazbenog odgoja (Majsec Vrbanić, 2008).

Prema Gospodnetić (2015), razlikujemo sljedeće glazbene aktivnosti koje bi trebale biti provedene u radu s djecom: *igre s pjevanjem, obrada pjesme, obrada brojalice, aktivno slušanje glazbe, poticanje dječjeg stvaralaštva i sviranje na udaraljicama*. Uz navedene pojmove obrada pjesme ili brojalice, danas se koriste i nazivi usvajanje i upoznavanje, odnosno upoznavanje i utvrđivanje pjesme i brojalice te upoznavanje, usvajanje i ponavljanje pjesme i brojalice (Bačlija Sušić, 2018; Herzog, Bačlija Sušić i Županić Benić; Bačlija Sušić, 2019).

Iako su ovo posebno određene i opisane aktivnosti, s djecom bi se trebalo raditi na usvajanju što češćeg izvođenja glazbe, primjerice dok se čeka red, ide u šetnju ili radi mikropauza između aktivnosti – to su idealni uvjeti za poticanje djece na pljeskanje, pjevanje, lupkanje, a na taj se način usvajaju elementi glazbe, kao što su metar, ritam, melodija, dinamika i sl. (Gospodnetić, 2015).

Igre s pjevanjem određeni je dio folklornog izričaja, a upravo su djeca bila ona koja su ga stoljećima kreirala. One često prikazuju razne običaje i na nastupima se izvode u narodnim nošnjama. U nekim igrama prisutna je podjela uloga, a ona može biti pojedinačna ili grupna. Ova vrsta aktivnosti s metodičkog aspekta ne zahtjeva metodički postupak, jer sam notni zapis igre te njena specifična pravila određuju njen tijek i način izvođenja.

Upoznavanje, usvajanje i ponavljanje pjesme je vjerojatno najčešći oblik glazbene aktivnosti koji se provodi u vrtiću, a imajući na umu da je upravo pjesma sinteza svih glazbenih elemenata, ta nas činjenica ne bi trebala začuditi. Kada u vrtiću najprije s djecom upoznajemo, a potom usvajamo te kasnije ponavljamo pjesmu, ona mora biti prilagođena djetetovoj dobi i interesima.

Pojam „pjesma“ ima više podjela, a to su: (a) umjetničke ili narodne, (b) pjesme za mlađu, srednju ili stariju dobnu skupinu djece te (c) tematska podjela pjesme na blagdanske, pjesme o godišnjim dobima i slično (Gospodnetić, 2015).

Nakon pjesme, drugi najčešći oblik glazbene aktivnosti među djecom je upoznavanje, usvajanje i ponavljanje brojalice. Brojalica označava vrstu ritmičkog govora koja je primjerena djeci za razbrojavanje unutar neke druge igre. Prilikom izvođenja, odnosno skandiranja brojalice ključan je onaj zadnji slog jer označava dijete koje će biti odabrano, izbačeno i sl. pa ga stoga djeca često znaju naglasiti te prema njemu ubrzati kako se brojalica bliži kraju.

Često u brojalicama nalazimo na besmislene riječi koje ne označavaju određene pojmove, a upravo su one jedne od omiljenijih.

Pod aktivno slušanje svrstava se slušanje glazbe, bila ona snimljena ili izvođena uživo, a osim toga može se isto raditi s pjesmama i brojalicama. Osim aktivnog, postoji i pasivno slušanje glazbe, međutim ono se ne može svrstati pod aktivnost, no ipak zahtjeva pisanje metodičkog postupka, kao i aktivno slušanje.

Budući da djeca imaju veliku potrebu za stvaranjem i na taj se način izražavaju, važno je hraniti njihove mogućnosti i želju tako da im pružamo podršku i poštujemo njihov rad. Iz tog se razloga u aktivnosti svrstava i poticanje dječjeg stvaralaštva.

Djeca sama vrlo često znaju pjevušiti melodiju neke pjesme, a u potpunosti joj promijeniti riječi. Nije upitno da će se takve situacije događati, a mi moramo znati kako djetetu omogućiti da njeguje tu sposobnost. To se može postići na razne načine: stvaranje neuobičajenih zvukova, stvaranje pjesme kroz priču, samostalna izrada zvečki, slušanje glazbe uz ples ili likovno izražavanje, pjevani govor i mnoge druge aktivnosti.

Kada se djeca kreću po prostoriji, za još bolji ugođaj poželjno je dodati udaraljke (Gospodnetić, 2015). Udaraljke koje se koriste u radu s djecom nazivamo *Orffov instrumentarij*. Neke su udaraljke veličinom prilagođene djeci (primjerice štapići, tamburin, trianogl, zvečke), dok se neke koriste u simfonijskom orkestru (primjerice timpani). Za sviranje na udaraljka, djeci se ponude ograničene količine udaraljki jer su one zvučno vrlo glasan instrument.

Postoje dvije vrste udaraljka, one koje imaju određenu visinu zvuka, odnosno kojima možemo prepoznati tonove (*melodijske udaraljke*) te one koje označavaju ritam, a nemaju određenu visinu tona (*ritmičke udaraljke*).

2.2. Način rada u glazbenoj aktivnosti

Prilikom svake glazbene aktivnosti imamo mogućnosti odabira jednog od ovih načina rada: *pokret, aplikacija, udaraljke, dramatizacija te pjesma/skladba uklopljena u priču* (Gospodnetić, 2015). Ove načine rada možemo koristiti zasebno, međutim možemo ih kombinirati više u jednoj aktivnosti. Pritom je osobito važno navedene aktivnosti prilagoditi dobi djece.

Prva tri načina koriste se kod upoznavanja, usvajanja i ponavljanja pjesme ili brojalice, dok se u aktivno slušanje uklopiti mogu prvi i drugi način. Iako se ovi načini rada mogu koristiti i prilikom izvođenja igara s pjevanjem i slično, do tog bi trenutka trebalo doći spontano i na zahtjev djece, a ne planirano od strane odgojitelja sa svrhom primarnog načina rada.

U slučaju korištenja dramatizacije kao načina rada, djeca mogu dobiti ili sva iste uloge ili dio djece može biti jedan lik, a drugi dio djece drugi lik ili jedno dijete glumi pa se izmjenjuju. Djeca se mogu kretati, plesati, koristiti aplikacije ili samo mirno stajati s određenim rekvizitom koji reprezentira tog lika. Važno je napomenuti da djeca ne uče ulogu koja im je dodijeljena, već spontano i u trenutku prikazuju što žele.

Ukoliko se za način rada koristi priča uklopljena u pjesmu ili skladbu, nema potrebe za korištenjem ostalih načina rada, jer sama priča zahtjeva ponavljanje iste pjesme više puta. Pjesmu prvo izvodi odgojitelj, a zatim se uključuju i djeca (Gospodnetić, 2015).

2.3. Utjecaj glazbe na razvoj djeteta

Ranije je spominjano kako glazbom možemo uvelike utjecati na svaki posebni dio rasta i razvoja djeteta, od njegovih motoričkih, sve do kognitivnih sposobnosti. To je ono čemu je potrebno težiti u radu – cjeloviti razvoj i holistički pristup. Zato je nužno u odgojno-obrazovnom radu obuhvatiti sva područja razvoja i djetetove kompetencije, uključujući i glazbeno (Nikolić, 2017).

Danas je sve češće slučaj da dijete nije uvijek izloženo kvalitetnoj glazbi, stoga je izrazito važno naglasiti da odgojno-obrazovni radnici imaju ulogu djeci u vrtiću glazbu prikazati kao umjetnost i izložiti ih kvalitetnoj glazbi koja će biti poticaj za razvoj i napredak (Vidulin, 2016).

Od prvih susreta s glazbom, dijete osjeća sigurnost, smiruje ga, potiče na igru i daje utjehu. Sve ove komponente ostavit će na dijete dojam, što će svakako utjecati na njegov daljnji razvoj (Sacks, 2012).

2.3.1. Glazba i kognitivni razvoj

Mnoga su istraživanja pokazala da je ključno razdoblje za razvoj onaj do sedme godine života kada se sinapse mozga izrazito brzo i intenzivno rastu i mijenjaju. S obzirom na tu činjenicu, jasno je da je djecu potrebno u što mlađoj dobi izložiti glazbi i umjetničkom izražaju općenito kako bi isti imao što veći utjecaj na razvitak mozga.

Iako je u današnjoj kulturi naglasak na razvoju kognitivnih sposobnosti djeteta, velik su interes privukla istraživanja koja se bave istraživanjem utjecaja glazbe upravo na neglazbena područja, između ostalog i sam kognitivni razvoj. Proučavala su se dva područja: učinak pasivnog slušanja glazbe te koliki učinak ima glazbena obuka na poboljšanja neglazbenih područja kognicije.

Istraživanje pasivnog slušanja glazbe potaknulo je istraživanja o utjecaju „Mozart efekta“ (Rauscher, Shaw i Ky, 1995), kojim je dokazano da na bolje raspoloženje, a samim time i mogućnosti i dostignuća nema isključivo Mozartova glazba, već sva ona koja kod pojedinca izaziva osjećaje zadovoljstva. Djeca najbolje rezultate pokazuju kada su živahna i zadovoljna (Nikolić, 2017).

Učenje glazbe i od odraslih, a tako i od djece, zahtjeva duga razdoblja koncentracije, pozornost, svakodnevno vježbanje, čitanje notnih zapisa i mnoge druge sposobnosti pa prema tome kombinacija svih tih čimbenika utječe na razvoj kognitivnih sposobnosti, a pogotovo za vrijeme djetinjstva jer je mozak tada najplastičniji i osjetljiv na veliku većinu vanjskih podražaja. Preciznije, velik broj istraživanja (Chan, Ho i Cheung, 1998.; Courey i sur., 2012.; Fauvel, Flood i Wilson, 2006.; Hetland, 2000.; Ho i sur., 2003.; Long, 2014.; Rauscher i sur., 1995.; Rauscher i Zupan, 2000.; Schellenberg, 2004.; Schellenberg i Mankarious, 2012.; Vaughn, 2000., prema Nikolić, 2017) su dokazala da glazbena obuka ima izravan utjecaj na razvoj matematičkih,

verbalnih i specijalnih sposobnosti, a osim toga i na IQ osoba koje su prisustvovala instrumentalnoj obuci.

2.3.2. Glazba i razvoj govora

Za pravilan razvoj govora, prvenstveno je važno raditi na što boljem slušanju jer između tih dvaju pojmova postoji trajni odnos. Na slušanju se može s djetetom raditi već od 24. tjedna trudnoće, jer je to vrijeme kada se kod djeteta u potpunosti razvijaju slušni organi. Osim što u tom razdoblju dijete osluškuje ritam kucanja majčinog srca, disanje i razne šumove u organizmu, ono može čuti i zvukove iz okoline. Pod okolinske zvukove spada i glazba koju slušaju, pa čak i izvode ljudi u toj okolini.

Za razvoj govora, jednom kada je dijete za to dovoljno razvijeno i spremno, potrebna je djetetova želja i trud da ono ostvari svoj naum proizvodnje zvukova, a kasnije govora. Dijete treba zvukove iz okoline primiti, sakupiti te povezati i cjelokupno aktivno sudjelovati u tom procesu kako bi došlo do smišljanja govora.

Glazba može u tom procesu biti dobra poveznica, jer upravo ona sadrži sve elemente govora: intonaciju, ritam, vrijeme, stanku i intenzitet. Od prvog puta kada dijete proizvede zvuk ono je oduševljeno njime i pokušava ga ponoviti. Ako pažljivo slušamo, prvi djetetovi glasovi mogu zvučati vrlo pjevno. Važno je u tom periodu pomoći djeci da se nastave izražavati i stvarati zvukove, a to činimo raznim igrama i vježbama koje u kasnijem razvoju olakšavaju djetetu izgovor prvih riječi.

Velik utjecaj u razvoju govora imaju i brojalice, koje za cilj imaju olakšati djetetu izgovaranje glasova koje je popraćeno pokretima tijela. Kroz ove ritmičke strukture dijete upoznaje nove riječi i njihova značenja, ali i pravilan ritam govora (Majsec Vrbanić, 2008).

Djeca u sebi nose govorni potencijal, a ako se u radu koriste glazbene aktivnosti s raznolikim rječnikom, to će samo imati pozitivan utjecaj i biti dodatna stimulacija za razvoj govora (Jäncke, 2012, prema Bačlija Sušić, 2019). Govor, jednako kao i glazba je jedan od načina na koji će dijete, ukoliko mu je to omogućeno, izražavati svoju kreativnost. Ukoliko se spoje, ova dva razvojna aspekta donose izražavanje djeteta na način da stvara vlastite pjesme, dovršava tekstove, kreira melodije i ritmove uz koje stvara pokrete. Osim toga, dijete kroz glazbene aktivnosti, posebno igre

s pjevanjem i upoznavanje, usvajanje i ponavljanje pjesama, širi i bogati svoj vokabular (Bačlija Sušić, 2019).

2.3.3. Glazba i socio-emocionalni razvoj

Istraživanja koja se bave ovom vrstom povezanosti nisu u istoj mjeri privukla pažnju, no razlog tome može se kriti u tome da su socio-emocionalna postignuća mnogo teže mjeriva od kognitivnih, odnosno intelektualnih. Više bi se pažnje ipak trebalo posvetiti upravo ovoj razini jer znamo kolika je važnost glazbe u društvenim interakcijama djece i mladih tijekom osnovne i srednje škole, a time bi se dobio bolji uvid u mogućnost poboljšanja socijalnog i emocionalnog razvoja djece.

S obzirom na to da se glazbeni angažman dijeli na grupno muziciranje i individualno glazbeno podučavanje, svaki od tih načina nosi svoje dobrobiti. Grupno muziciranje utječe na sposobnosti kao što su timski rad, osjećaj postignuća, samopouzdanje, osjećaj pripadanja i odgovornosti, doživljaju iskustva nastupa i dr. (Brown, 1980). Individualno podučavanje, s druge strane, nosi poboljšanje slike o sebi, samosvjesnost, samokontrolu i razvijanje pozitivne slike o sebi i sl. (Rickard i sur., 2013).

2.3.4. Glazba i psihomotorni razvoj

Ovo je još jedno područje koje je relativno novo, što znači da je nedovoljno istraženo. Ipak, ona istraživanja koja jesu obavljena pokazala su da djeca koja su uključena u glazbene aktivnosti pokazuju bolje rezultate u motoričkoj koordinaciji, bolju vokalizaciju tonalnih i ritamskih obrazaca te s lakoćom demonstriraju pokrete od one djece koja nisu sudjelovala u glazbenim aktivnostima (Gruhn, 2002; Kalmar, 1982, prema Nikolić, 2017).

Ritamske su sposobnosti, prilikom izvođenja motoričkih sposobnosti, bolje ukoliko su djeca uključena u glazbene i tjelesne aktivnosti (Zachopoulou i sur., 2004, prema Nikolić, 2017). Razvoju fine motorike posebno pogoduje sviranje instrumenata, a samim time poboljšava se taj aspekt psihomotornih sposobnosti (Schlaug i sur., 2005, prema Nikolić, 2017).

2.4. Načini približavanja glazbe djeci jasličke dobi

2.4.1. Trudnoća

Od samog početka života, dijete reagira na glazbu. Te reakcije su spontane i nepredvidive. Čak i kada dijete počinje govoriti, glasovi koje proizvodi više su nalik na pjevanje nego govor (Voglar, 1980).

Ukoliko se za to ukaže prilika, dijete ostvaruje kontakt s glazbom još u majčinoj utrobi. Sluh je prvo osjetilo koje se razvija, stoga ga je potrebno koristiti jer je jedno vrijeme ono jedina poveznica između djeteta i majke. To znači da se upravo glazbom može uspostaviti jaka veza i komunikacijski kanal. Nerođena beba reagira na glazbu kojoj je izložena – to se može manifestirati udaranjem nogu ili aktivnijim micanjem.

U provedenom istraživanju koje je za cilj imalo ispitati kakvu ulogu glazba ima u prenatalnom razvoju na kasniji, postnatalni razvoj, utvrđeno je da su djeca koje su u prenatalnom razvoju bila izložena glazbi (Handel, Beethoven, Bach) ranije progovorila dok je nekoliko djece pokazivalo čak iznadprosječne glazbene sposobnosti (Shetler, 1980).

Važno je naglasiti da glazba ima dobrobit ne samo za djecu, nego i za trudnice. To razdoblje života može biti izrazito stresno, a glazba tu ima ulogu smirivanja i relaksacije. U nekim se zemljama provodi glazbena terapija koja kod budućih roditelja, ali i medicinskog osoblja, potiče osjećaj zajedništva što pridonosi smanjenju stresa, a samim time i boljem funkcioniranju majke, odnosno djeteta (Majsec Vrbanić, 2008).

2.4.2. Prva godina života

Od drugog tjedna života dijete aktivno reagira na zvukove. To primjećujemo okretanjem glave, mrđanjem ruku i nogu, facijalnim ekspresijama i slično.

Od trećeg do petog mjeseca dijete je u tzv. razdoblju slušanja, pa okolinu upoznaje kroz glasovne podražaje koje osluškuje iz dana u dan. U tom razdoblju, glazba na dijete djeluje smirujuće. Također je potvrđeno da dijete preferira više tonove. U ovom razdoblju dijete još ne raspoznaje ritam, odnosno tempo glazbe pa ga umiriti mogu brze pjesmice, jednako kao i sporije uspavanke.

U idućoj fazi, do 6. mjeseca života, glazba nema relaksacijsku ulogu, već dijete reagira na istu okrećući se u njenom smjeru, kao i izraženim veseljem. Osmjeh na dječjem licu, dokaz je da glazba već od šestog mjeseca života u ljudima može izazvati jake emocijske reakcije. Omiljena glazba u tom razdoblju su dječje pjesmice i instrumentalna glazba blagog i skladnog karaktera.

Motorički odgovor na glazbu javlja se u razdoblju hvatanja, od petog do osmog mjeseca života. Tada djeca na glazbu reagiraju njišući se lijevo-desno, naprijed-nazad, micanjem glave, cupkanjem i slično. Pokreti ovise o temperamentu i doživljaju djeteta.

Nedugo nakon ove faze javlja se razdoblje kada djeca na glazbu odgovaraju glasom, koje se svrstava u dvije kategorije: *pjevušenje* i *gukanje*. Pod gukanje, misli se na usklrike, krikove i kliktanje za vrijeme slušanja glazbe, dok pjevušenje podrazumijeva izvođenje određene melodije, odnosno tonova različite visine. Ono se javlja nakon što je dijete već usavršilo prve govorne igre i sposobno je stvarati teže glasove.

U prvim susretima s glazbom dijete izvodi pokrete koji su vođeni od strane odrasle osobe. Dakle, dijete ponavlja pokrete koje je zamijetilo kod odraslih ili pod njihovim vodstvom.

Prilikom slušanja glazbe dijete je potrebno izlagati nježnom instrumentalu te pjevanju više negoli sviranju jer dijete bolje reagira na osobu koju poznaje, njen glas i mimiku. Glazba se treba predstaviti kroz igru, primjerice pjevanjem se približavamo djetetu te čekamo da ono otkrije odakle dolazi zvuk koji čuje, a kada shvati veselim ga riječima pohvaljujemo. Što je dijete starije, produžuje se vrijeme slušanja glazbe, a postepeno uvodimo nove elemente, kao što su životinje, igračke i sl. kao pomoćna sredstva kojima se služimo za predstavljanje pjesme.

Igre uz pokret u ovom se razdoblju baziraju na dječjim šakama i prstićima. Dijete je posebno zainteresirano za promatranje i gibanje svojih ruku. S njime se možemo igrati tako da dok pjevamo pjesmicu, primimo dijete za zapešća i plješćemo ili njišemo ruke u ritmu. Ista se aktivnost može provoditi s nogama. Kasnije možemo uvoditi igre prstićima, sviranje na udaraljicama, osluškivanje zvukova iz okoline pa ponavljanje istih i slično (Manasteriotti, 1981). Važno je djetetu omogućiti igranje zvečkom, jer na taj način ono svira svoj prvi instrument, proizvodeći ritam i melodiju (Voglar, 1980).

Provođenjem ovih aktivnosti dijete će pokazivati znatizeljlu i interes prilikom slušanja glazbe. Ono će promatrati osobu koja mu pjeva ili svira, približavati joj se, osluškivati odakle dolazi zvuk,

smiješiti se i veseliti prilikom izvođenja pokreta odraslih, kopirati te pokrete, oponašati intonacije glasa odraslih, pjevušiti i ostalo (Manasteriotti, 1981).

2.4.3. Druga godina života

Druga godina života djetetu donosi mnoga postignuća, a dva najznačajnija su govor i hodanje. Glazba itekako može utjecati na razvoj ova dva aspekta djetetova razvoja.

Doživljaj glazbe u ovom je razdoblju mnogo intenzivniji nego u prethodnom, a spektar glazbe u kojoj dijete uživa i pokazuje pozitivan pristup povećava se. Također se javlja uvođenje prostora oko sebe kao dio doživljaja glazbe. Ova se pojava može prepoznati kao smanjena reakciju na glazbu, međutim to nije točno. Dijete mijenja svoj pristup glazbi: prije je reagiralo pokretima i gukanjem odnosno pjevušenjem, a sada dijete, zbog napredovanja na motoričkom polju, dodaje nove elemente reagiranja.

Slušanje glazbe u drugoj se godini diže na višu razinu. Dijete sada više ne sluša glazbu pasivno, već ju emotivno prima i doživljava. Zato je potrebno dijete što više izlagati glazbi, navikavati ga na nju u svrhu pobuđivanja emocija. Pjesme koje dijete sluša biti će mu interesantnije ukoliko imaju naziv nekog lika, životinje, pojave i slično. Ukoliko sluša instrumentalne skladbe, posebno su im zanimljivi narodni plesovi. U slušanje možemo uključiti lutke i neke druge igračke, koje djecu mogu pozvati na slušanje, sugerirati im o čemu je skladba ili pjesma koju će slušati te ih na kraju pitati je li im se svidjela i slično. Takav način kod djece aktivira dodatnu znatiželju i pomaže u koncentraciji.

Što je dijete starije, to se duljina izvedbe produžuje, s tim da možemo raditi pauze između slušanja. Na primjer, skladbu pustimo na 10-15 sekundi, zatim ju zaustavimo i upitamo dijete želi li i dalje slušati. Također se može porazgovarati o skladbi i objasniti što smo čuli. Na taj način se može postići da dijete do kraja druge godine sluša skladbe duljine i do 4 minute (Manasteriotti, 1981).

Pokreti koje dijete izvodi slični su onima koje je izvodilo sa šest mjeseci, međutim „dirigiranje“ se javlja češće od cupkanja i ljuljanja. Kako dijete počinje hodati, tako se i pokreti više ne izvode samo u ležećem i sjedećem položaju, već stojeći i hodajući. Kao i u slušanju glazbe, dijete u pokret uključuje ostatak prostora, pogotovo kada se počne javljati hodanje u krugu. To je, uz vrtnju oko vlastite osi, najčešći pokret tijekom druge godine života. U radu s djetetom, posebnu pozornost

potrebno je posvetiti pokretima ruku: pljeskanje, micanje prstima, dizanje ruku u zrak i ostalo. Pokret je u ranom djetinjstvu iznimno važan jer je usko povezan s govorom i njegovim razvojem. Ritmizirani govor tvorimo tako da svaki slog riječi naglasimo tako da se prepoznaje njegova dužina.

Krajem druge godine, dijete pokrete želi izvoditi s odraslom osobom, lutkom, prijateljem. Tada je također primijećeno da nekolicina djece usklađuje svoje pokrete s ritmom glazbe. Ukoliko se dogodila promjena iz sporog u brzi tempo, dijete će ubrzati svoje pokrete. To se događa mjestimično i kratko traje. Djeca svoje pokrete uče po modelu od odraslih, a sada mogu pljeskati, dizati ruke i spuštati ih, držati se za ruke, sakriti ih iza leđa, koračati u mjestu i lupati nogama. U ovom razdoblju potrebno je poticati djecu da aktivno slušaju glazbu dok plešu, a kada se glazba zaustavi i oni prestanu plesati te nastojati da zadnji pokret bude na neki način izražen (npr. mali naklon). Također im možemo ponuditi zvečke ili udaraljke koje su im popratni zvuk uz pokret. U takvom radu možemo se koristiti raznim igrama.

Jedna od igara je „Kuc, kuc, pustite nas van“ u kojoj djecu pozovemo da plešu te nakon određenog vremena nenajavljeno zaustavimo glazbu. Tada se začuje kucanje, a kažemo da ono dolazi iz ormarića. Otvorimo ga i unutra ugledamo zvečke i praporce te objašnjavamo djeci da se i oni žele igrati s njima. Djeca tada mogu svirati brzo i polako, glasno i tiho. Uz sviranje djeca se kreću po prostoru, ako sviraju tiho i sporo tako se i kreću te obratno.

Nakon pjevušenja, u drugoj godini života prvi put se javlja pjevanje kao takvo. Početkom druge godine i dalje je prisutno pjevušenje u kojem djeca više izgovaraju određeni slog ili glas, a igraju se kao da pjevaju igrački. Pjevušenje je napredovalo, jer se u drugoj godini javljaju raznolikiji intervali (terce, kvarte i nizovi sekundi), a ritam je uglavnom jednoličan. Česta pojava prilikom pjevušenja su pauze, kraće ili duže, a objašnjavaju se kratkoćom daha i potrebom za udisanjem zraka. Osim spontanog pjevušenja, dijete nastoji ponoviti pjesmu koju su mu mnogo puta otpjevali roditelji, što se događa neposredno nakon pjevanja pjesme.

Potkraj druge godine pjevanje se razvija intenzivnije, što omogućuje izvođenje lakših igara s pjevanjem. Važno je igre ponavljati više puta kako bi ih djeca usvojila. Primjer za jednu igru s pjevanjem je „Iš, iš, iš“. Prije samog izvođenja igre, možemo ju prikazati kroz dramatizaciju, lutkama miša i mačke. Osmislimo priču u koju uklopimo stihove igre s pjevanjem te ju više puta ponovimo. Zatim stanemo u kolo i svi glumimo miševe, a u sredinu stavljamo lutku mačke. Na

zadnji stih „bjež' u rupu miš“ svi čučnemo. Kada igru ponovimo dovoljno puta te djeca usvoje riječi, lutku mačke zamijeniti ćemo nekim djetetom koje će sada glumiti mačku i držati lutku u ruci (Manasteriotti, 1981).

2.4.4. Treća godina života

U ovom razdoblju radimo na razvoju dječjih glazbenih sposobnosti, mogućnosti prepoznavanja kontrasta glasno-tiho i polagano-brzo, razvija se sluh, glas te osjećaj za ritam. Sve ovo razvija se kroz pjevanje, igre s pjevanjem i slušanjem glazbe.

Iako se dijete u trećoj godini života nalazi u tzv. „malom pubertetu“, glazba je aspekt koji prati pomno, nepomično i s apsolutnom koncentracijom. Glazba je ono što mu omogućava da zaboravi na svijet oko sebe i prepusti se doživljaju. Dijete više nema potrebu za kretanjem i plesanjem čim čuje glazbu, već puno radije sluša i istražuje glazbu u miru.

Kod djeteta pobuđujemo pažnju tako da mu objasnimo kako se zove skladba, tko je lik, čime se bavi i općenito što više detalja. Možemo se služiti slikovnim prikazima likova, lutkama ili drugim poticajima. Na primjer, ukoliko je pjesma o kiši, možemo s djecom popričati o kiši i zatim ih malo poprskati vodom koja simbolizira padanje kiše. Djeca u ovom razdoblju jako vole instrumente pa će ih posebno zaintrigirati ukoliko melodiju pjesme ili skladbe odsviramo na nekom instrumentu.

Poticanje slušanja ritma možemo raditi na način da djeci postavimo zadatak da otkriju o kome se radi u pjesmi. Primjerice: „Sviram li pjesmu o ptičici ili o uspavanom medi?“ Djeca moraju otkriti je li ritam brz ili spor i prema tome odrediti o kome se radi u pjesmi. U ovom slučaju, ako je ritam brz odgovor je da je pjesma o ptičici, a ako je spor radi se o uspavanom medi. Isto se može raditi za slušanje i prepoznavanje melodije.

U ovoj godini, spontanost pokreta prilikom slušanja glazbe opada, međutim usklađenost pokreta uz ritam melodije izraženija je nego prije. Skladbu je potrebno više puta ponoviti kako bi dijete znalo koordinirati pokrete uz nju jer i dalje nije u mogućnosti to ostvariti slušajući ju prvi puta. Iako je usklađenost i dalje ograničenog trajanja (nekoliko taktova) kako se dijete razvija i raste, tako se produljuje i duljina usklađenosti pokreta. U ovom razdoblju djeca posebno vole povezivanje ritma i riječi, odnosno ritmizirane tekstove. Posebno uživaju u tekstovima s iracionalnim riječima, odnosno onima bez smisla i sadržaja.

Tijekom treće godine, pjevanje dobiva sasvim novu dimenziju. Do sada se pjevanje više odnosilo na pjevušenje nekih glasova, a u trećoj godini to prelazi u pravo pjevanje, a nerijetko djeca smišljaju vlastite stihove i pjesme. Dijete u početku osmišljava tekstove tako da mumlja vokale ili slogove. Kada naiđe na neku riječ sa značenjem, već krajem treće godine dijete slaže rečenice od jedne riječi koje ponavlja ili nizova riječi. Osim vlastitih pjesama, djeca pjevaju i pjesme koje im odrasli otpjevaju, a da je melodija tih pjesama u potpunosti prepoznatljiva. Također se javlja još jedan način dječjeg pjevanja, a to je da dijete u stvaranje vlastite pjesme uključuje dijelove pjesama koje poznaje. Na taj način se u vlastiti izričaj unosi otprije stečeno glazbeno iskustvo.

Sada dijete potičemo da osluškuje vlastito pjevanje što mu omogućuje provjeravanje točnosti izvođenja pjesme, a isto tako utječe na razvoj sluha. Pjevanje se vrti oko tona fis u prvoj oktavi i važno ga je tu održavati jer je pjevanje dubokih tonova za dječji glas izrazito naporno. S djecom ove dobi provode se igre disanja koje utječu na razvoj pravilnog disanja, o čemu ovisi izgovoaranje riječi i zvučnost glasa. Primjer ovakve igre je puhanje maramice. Dijete legle na leđa, maramicu u stavimo na lice te kažemo da puhne u nju tako jako da ona „poleti“ (ukoliko želimo vježbati nagli izdisaj) ili sasvim malo, tako da maramica titra na licu (ova se vježba odnosi na usavršavanje postupnog izdisaja). Ovakve igre mogu se izvoditi u šetnji, između drugih aktivnosti, prije ručka i slično.

Važno je ovako malu djecu poticati da pjevaju i biti dobar model jer na taj način djeca najbrže i najlakše uče. Kada djecu upoznajemo s pjevanjem, ne treba inzistirati da svako dijete zapjeva. Odrasle osobe mogu zapjevati umjesto djeteta, a kada dijete shvati poantu igre i bude spremno zapjevati, ono će to zasigurno i učiniti. Jednom kada se dijete osjeća ugodno pjevajući, pogrešno bi bilo inzistirati na točnom pjevanju i intonaciji. Pjevanje je za dijete vrlo komplicirana i složena aktivnost. Ono obuhvaća mnoge elemente, kao što su reproduciranje melodije i ritma, pamćenje teksta te manipuliranje glasom, što je za dječji glas i stupanj razvoja zaista kompleksan zadatak (Manasteriotti, 1981).

2.5. Načini približavanja glazbe djeci vrtićke dobi od 3 do 7 godina

Djeca vrtićke dobi (3-7 godina) i dalje uživaju u glazbi i svim njenim aspektima. Osim što je za njih izvor radosti, pjesma im također jača i budi emocije. Uz melodiju i ritam, dijete pronalazi i otkriva rješenje za motoričke aktivnosti koje ga okupiraju.

Ovo je doba najpogodnije za razvoj dječjih glazbenih mogućnosti. Izrazito je važno iz tog razloga s djetetom raditi i poticati ga na pjesmu, jer čak i uz darovitost i genetsko naslijeđe, bez rada će iščeznuti. Ukoliko se s djetetom radi na glazbenom izričaju, ono će kod njega izazvati razvoj osjetljivosti na glazbu, što će se nastaviti i dalje, u odrasloj dobi.

Pjesma je vrijedna kada kod djeteta izaziva sreću, radost i zadovoljstvo. Ona je tada od ogromne vrijednosti za djetetovu dobrobit i cjelovit razvoj. Vedre pjesme utječu na dijete tako da jačaju njegovu povezanost s vršnjacima i razumijevanje, a nježne ga pjesme smiruju i omogućuje mu odmor. Iz tog su razloga uspavanke blage i podsjećaju na glas majke, što djetetu pomaže da se umiri i zaspe. Uz navedeno, pjesma se može i treba uključiti u svečanosti i proslave djece jer ih to čini još svečanijima i uveseljava djecu.

Kako bi se ostvarile sve ranije navedene dobrobiti, od ključne je važnosti pravilno odabrati pjesmu. Prilikom toga važno je obratiti pažnju na iduće: tekst treba biti estetski vrijedan, razumljiv, na književnom jeziku ili narječju kojim je dijete okruženo te ne smije biti predugačak. Do treće godine to znači tekst s jednom kiticom, do šeste godine dvije ili iznimno tri kitice te u sedmoj godini mogu biti pjesme s tri kitice. Osim o tekstu, treba voditi računa i o melodiji u njoj ne bi trebalo biti velikih intervalskih skokova te se treba sastojati od kraćih cjelina koje se ponavljaju i lako su pamtljive. Ritam i metar nisu složeni, ritmički zapis se sastoji od pretežito osminki i četvrtinki, a mjera je dvodobna ili četverodobna. Melodija i njen opseg treba biti prilagođen djetetu i njegovim glasovnim sposobnostima.

Jedna od najvažnijih stvari prilikom usvajanja pjesme je izvođenje iste uživo. To znači da će dijete imati puno bolji doživljaj ukoliko pjesmu otpjeva odgojitelj, negoli da čuje snimljeni glas poznatog pjevača. Prilikom izvođenja treba paziti na točnost izvedbe, što podrazumijeva melodiju, tekst, ritam i slično, ali ipak je najbitnije da je pjesma otpjevana „iz duše“, odnosno s vedrinom i osmjehom. To će dijete najviše dojmiti i potaknuti ga da i samo zapjeva.

Tekst pjesme je ono što u ovoj dobi izaziva poseban interes i ono s čime se dijete najbolje povezuje. To je posebno istaknuto u djece predškolske dobi jer u tom razdoblju oni razumiju sadržaj pjesme i znaju o čemu pjevaju. Ukoliko se pojavljuju nepoznate riječi, trebaju se razgovorom razjasniti ili aplikacijama pokazati. Kako bi djeca lakše usvojila pjesmu, nakon upoznavanja pjesme i njenog usvajanja u cjelini, pjesma se može podijeliti na kitice i na taj način usvajati s djecom.

Pokreti i ples uz pjesmu ono je čime se možemo koristiti kada djeca u potpunosti usvoje pjesmu i njen tekst. To će pjesmu učiniti zanimljivijom i dodatno ih motivirati. Zbog toga treba pratiti prirodan tempo djece, koji će u ranijoj dobi biti sporiji, no kako napreduje dječji govor zajedno napreduje i motorika, a samim time i tempo koji zahtjeva brže i veselije pokrete.

Važno je istaknuti da djeca drugačije percipiraju i doživljavaju pjesmu od odraslih. Za djecu je ona jedan od načina stvaranja i izražavanja. Svaki put kada dijete ponavlja pjesmu, ono ju iznova kreira. Dok odrasli pjesmu vide kao reproduktivni i umjetnički izražaj, za djecu je ona još jedan način igre i poticaj za daljnje stvaranje i improviziranje.

Dok se dijete igra, ono može pjevati i pjesmu ponavljati više puta, no to je i dalje za njega igra. Taj način koristi se mnogo češće nego frontalni oblik rada, koji je zastupljeniji u školskoj dobi. Igra uz pjesmu započinje tada kada se dijete počne kretati uz glazbu, pljeskati, pokretati lutku ili igračke i slično. Osim toga, glazbeni centar u sobi može se opremiti raznim udaraljkama iz Orffova instrumentarija koje će biti dodatni poticaj za stvaranje nove igre ili pokreta.

Osim pjesme i pjevanja, s djecom vrtićke dobi provodi se i aktivnost slušanja glazbe. Kroz ovaj oblik djeca mogu zapažati sve ljepote koje glazba nudi i razvijati svoj osjećaj doživljaja glazbe. Iako djeca u ovoj dobi ne mogu spoznati apstraktne pojmove i pojave, sluh je ono što im to omogućava, jer je jedino glazba apstraktni pojam kojeg djeca mogu razaznati. Ono što im pomaže u tom procesu je naziv skladbe. Potrebno je djecu potaknuti razgovorom na razmišljanje o tome što je skladatelj želio određenom skladbom iskazati. Tada će daleki i neshvatljivi tonovi djeci imati potpunog smisla (Marić, Goran, 2013). Tako će djeca učiti o govoru glazbe, točnije prepoznati misli i osjećaje koje je autor glazbom nastojao iskazati (Kolev-Dan, 2003). Voljet će ih slušati i u njemu će stvarati ugodu, a nerijetko će biti pokretač za igru.

U ovom se razdoblju pozitivna reakcija na slušanu glazbu očituje u koncentraciji tijekom slušanja što može izazvati čak i stanku igre. Glazba pritom izaziva spontane pokrete, a osim motoričkih pokreta javlja se i potreba za likovnim izražajem doživljenog. Budući da djeca uživaju u društvu ostale djece puno više nego prije, glazba će utjecati na poboljšanje socijalnih odnosa jer će dijete htjeti plesati s ostalima ili im pokazivati nježnost.

Uz mogućnost prepoznavanja razlike između brzog i sporog tempa te dinamike (tiho, glasno) djeca su također, ukoliko su ranije upoznata, u mogućnosti prepoznati i vrstu glazbala, razlikovati solo

pjevača ili zbor i sl. Također, ukoliko su djeca više u doticaju s glazbom, moći će primjerice razlikovati duboke i visoke tonove.

Kao i u odabiru svih drugih sadržaja, ono na čemu treba temeljiti odabir glazbe za slušanje u vrtiću jest osjećaj radosti. Moramo biti svjesni da će tu reakciju u djece izazvati umjetnički vrijedna glazba koje ima mogućnost kod djeteta izazvati trajnu ljubav i povezanost s glazbom. Prema riječima Manasteriotti (1982): „Za djecu je dobro samo ono što je savršeno.“

Skladbe koje odabiremo za djecu vrtićke dobi jesu vokalne, instrumentalne ili vokalno-instrumentalne. Čest je odabir upravo usmjeren na slušanje pjesama, a one mogu biti s ili bez instrumentalne pratnje. Važno je imati takvu izvedbu koja je puna emocija jer će takva izazvati najjači doživljaj u djetetu.

Instrumentalne skladbe, iako nemaju riječi, skladnošću zvuka mogu stvoriti ugodnu atmosferu, što će djecu poticati na igru i zajedništvo te pobuditi njihovu kreativnu stranu.

Vokalne skladbe u kojima djeca uživaju već od prvih dana života, a tako i kasnije, su uspavanke. One djetetu pokazuju nježnost roditelja prema njima, njihovu ljubav i privrženost. Starija ih djeca pjevaju svojim mlađim sestrama i braći, lutkama i drugim igračkama.

Uz slušanje skladbe djeca se obično spontano kreću. Tako će primjerice, ukoliko se radi o skladbi naglašenog ritma i metra, djeca i na vlastitu inicijativu stupati i kretati se. U ovu kategoriju potrebno je uvrstiti i hrvatske tradicionalne plesove i narodnu baštinu, koja je vrlo bogata.

Brojalice su oblik kreativne igre riječima kojom se dijete izražava u najranijoj dobi. Ono uživa u jednostavnom ritmičkom izgovaranju riječi, bez obzira imaju li one značenje ili ne. Zbog ritmičkog aspekta brojalice, djetetu je olakšan izgovor riječi koje bi mu u uobičajenom govoru predstavljale problem.

U vrtićkoj dobi brojalice imaju veliku ulogu u igrama, jer su upravo one pomagač za odlučivanje i odabir uloge djeteta. Na taj način djeca uče o prihvatljivom komuniciranju i pravednoj podijeli uloga.

Brojalice se mogu prilagođavati, mijenjati i proširivati tako da postaju igre. Primjerice, moguće je dodati pokret, npr. pljeskanje ritma ili sviranje po nogama. Također je moguće ponuditi djeci

sviranje ritma na udaraljka ili podijeliti ih u grupe, a pritom svaka grupa ima drugačiji zadatak za izvesti prilikom izgovaranja brojalice (Marić, Goran, 2013).

2.6. Uloga odgojitelja u glazbenom odgoju djece

Budući da je prethodno prikazano koliko su djeca od najranije dobi povezana s glazbom i njenim sastavnicama, potrebno je naglasiti ulogu odraslih osoba, a posebno odgojitelja u dječjem glazbenom razvoju. Odgojitelj ima dužnost njegovati dijete, a jedan od načina kako raditi u skladu s time je upravo izlaganje djeteta glazbi i njenim sastavnicama. Fučkar (1959) naglašava kako glazbeni rad i odgoj djece u predškolskom razdoblju nije lak i jednostavan posao i ne treba ga se shvatiti olako, ali upravo je zato važna priprema, no i strpljenje i ljubav prema glazbi i djeci.

Prije svega, glavna odgojiteljeva zadaća u glazbenom odgoju je pripremanje motivirajuće i podržavajuće okoline, pune ljubavi i nježnosti, jer dijete samo u takvoj okolini može razvijati zanimanje prema glazbi. Upravo takav način rada i odnos prema djeci omogućava učenje kroz igru. Dijete se na taj način osjeća sigurno, samopouzđano i prirodno, a omogućuje im se spontano izražavanje glazbenim elementima. Takva se atmosfera postiže odgojiteljevim stavovima, mišljenjima, vrijednostima i obrazovnim sposobnostima (Ercegovac-Jagnjić, 2002).

Manasteriotti (1981) objašnjava učenje po modelu kao jedan od ključnih načina učenja djeteta u jaslicama. Promatrajući odrasle, dijete uči i kreira svoje radnje, pokrete i cijelog sebe općenito. Iznimno je važno biti dobar model i uzor od kojega će dijete moći učiti i graditi sebe u što boljeg pojedinca.

Dijete se svakodnevno mijenja i zato ga je važno pratiti i promatrati. Time spoznajemo djetetove potrebe, ali i interese i zanimanja. Aktivnim promatranjem primjećujemo kako dijete napreduje, a samim time potrebno je prilagođavati rad i stav prema djetetu. Ako je jedan dan dijete zatražilo našu pomoć u nekoj aktivnosti, to ne znači da će ju trebati i sutra. Potrebno je djetetu pružiti mogućnost da za tu pomoć pita, a ne samostalno pretpostavljati da je djetetu pomoć potrebna (Majsec Vrbanić, 2008). To se odnosi i na glazbene aktivnosti, koje bi trebale biti prepuštene djeci na vođenje, što zahtjeva odgojiteljevu fleksibilnost i mogućnost uključivanja u djetetove spontano pokrenute aktivnosti (Habuš Rončević, 2014).

Upravo takav način rada omogućava djetetu samoobrazovanje koje može biti vrlo motivirajuće i izaziva kod djece osjećaj zadovoljstva zbog samostalno svladavanja neke prepreke ili shvaćanja nepoznanice.

Potrebno je osigurati djetetu dovoljno pribora i materijala koji je prikladan za stupanj djetetovog razvoja. Materijal treba služiti kao poticaj djetetu za razvoj njegovih misli i mašte (Majsec Vrbanić, 2008). Na taj način odgojitelj sudjeluje neizravno u glazbenim aktivnostima, omogućavajući i stvarajući preduvjete za neometano odvijanje istih. Posebno je bitno opremiti glazbeni centar sobe raznim glazbalima i ostalim materijalima, kako bi djeca mogla eksperimentirati i otkrivati razne zvukove i elemente glazbe (Habuš Rončević, 2014).

Kada se s djecom obrađuju glazbene aktivnosti, potrebno je postaviti specifičan i određeni cilj koji ne bi trebao biti nerealan jer bi to moglo predstavljati „zid“ između djeteta i osjećaja radosti i zadovoljstva. U aktivnost se uključuju i odrasli uz osjećaj istinske radosti i aktivno sudjeluju u odrađivanju aktivnosti (Majsec Vrbanić, 2008).

Svaka aktivnost, pa tako i glazbena, trebala bi djetetu omogućiti kreativno izražavanje te se od odgojitelja očekuje da ne samo uvažava, već i potiče posebnost i unikatnost dječjeg izražavanja te pruža mogućnosti za ostvarivanje dječje mašte i kreativnosti (Majsec Vrbanić, 2008).

Prilikom odabira teme glazbene aktivnosti, valja voditi računa da ona bude umjetnički vrijedna i primjerena djeci. Sadržaj pjesme, brojalice ili druge glazbene aktivnosti trebao bi biti takav da u djetetu izaziva radost i da se radi o nečemu vrijednom pamćenja. Nepotrebno je od djeteta zahtijevati da pamti sadržaje prolaznih vrijednosti.

Kada se govori o glazbi općenito, često se spominje darovitost, odnosno talent odgojitelja za glazbu te njihovoj ulozi u provođenju glazbenih aktivnosti u radu s djecom. Zato odgojitelji često mogu osjećati tremu i opterećenost kada su u pitanju glazbene aktivnosti u vrtiću. Vrlo je važno istaknuti da je u tim aktivnostima najvažnija vježba i ustrajnost, jer niti najdarovitija osoba ne bi bez vježbe postigla dovoljno dobre rezultate. Osim toga, glazbene aktivnosti sastoje se od mnogih aspekata, primjerice dramatizacije, koju će netko vrlo lijepo izvesti bez obzira na glazbeni talent koji posjeduje. U radu s djecom moramo biti oprezni, jer ukoliko sebe predstavljamo kao manje vrijedne samo zato jer ne posjedujemo određeni talent, u ovom slučaju glazbeni, dijete bi također moglo usvojiti taj pogled na sebe i svijet, što bi bilo izrazito loše i krivo (Gospodnetić, 2015).

Odgoviteljeva zadaća je poticati djecu na aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima te razvijati njihov interes za glazbu. To se postiže promatranjem djetetovih interesa i pravilnim odabirom glazbenih sadržaja koje ćemo djeci izložiti. S djecom je također potrebno razgovarati o glazbi i omogućiti im da se verbalno izraze o doživljaju koji su iskusili. Osim verbalno, dijete svoje iskustvo može izraziti kroz pokret, likovni izražaj, glumu ili neki drugi način koji mu najviše odgovara. Još jedan odličan način povezivanja djeteta i glazbe je odlazak na koncert ili glazbene priredbe čime se kod djeteta razvija potreba za glazbom i glazbenim događanjima, za što je također potrebna odgovarajuća priprema djece.

2.6.1. Inkluzija pomoću glazbe

Suvremeni rad u vrtiću trebao bi se, prije svega, odlikovati prihvaćanjem različitosti i inkluzijom. To je ono čemu bi trebao težiti svaki odgojitelj. Kako bi se to ostvarilo potrebno je imati individualan pristup svakom pojedinom djetetu skupine, što će mu omogućiti da ostvari svoj puni potencijal.

Glazba može imati velik utjecaj u razvoju i životu svakog djeteta s teškoćama u razvoju. Prije svega, ona može poboljšati komunikaciju, odnosno zamijeniti klasičan, verbalni način komuniciranja, ukoliko djetetu taj način ne odgovara. Takav pristup omogućiti će djetetu da se s lakoćom uključuje u aktivnosti i u njima sudjeluje s radošću, što će imati značajan trag za poboljšanje djetetova socio-emocionalnog razvoja.

Glazbene aktivnosti poput sviranja, kretanja uz glazbu, plesanja, pjevanja i drugog pridonose tjelesnom razvoju, jer dijete u ovim aktivnostima usklađuje svoje pokrete te time jača mišiće prstiju i ruku, a kada pjeva jačaju se mišići vrata i grla, razvija prsni koš i govorni organ. Osim toga, pokretom i plesom razvija motoričke sposobnosti poput gibljivosti i koordinacije.

U svim glazbenim aktivnostima dijete ima priliku družiti se s vršnjacima i na taj način jačati svoje socijalne kompetencije i sposobnosti, ali i pozitivnu sliku o sebi i samopoštovanje.

Dobrobiti inkluzije ne prepoznaju se samo u razvoju djeteta s teškoćama, već i u djece bez poteškoća. Ona mogu pružati pomoć vršnjacima i spoznavati empatiju, uvažavaju različitosti, a također imaju priliku učiti više o teškoći i kako biti osjetljiv na tuđe potrebe (Habuš Rončević, 2014).

2.7. Muzikoterapija

Jedan od načina rada koji je u zadnje vrijeme postao vrlo popularan je muzikoterapija. Iako je to najmlađa disciplina medicine, ona je u uporabi već tisućama godina, a u mnogim kulturama uvaženo je mišljenje da pomoću glazbe možemo izliječiti duh i tijelo.

Za ostvarenje svih dobrobiti glazbe i muzikoterapije, potrebno je u potpunosti se prepustiti glazbi i istinski je slušati, a ne samo čuti zvukove. Muzikoterapija obuhvaća razne vrste aktivnosti, od pjevanja pa sve do improviziranja. Danas je uključena u rad mnogih ustanova pa tako i odgojno-obrazovnih, što uključuje i vrtić.

Muzikoterapija je način rada koji koristi sve vrste i oblike glazbe u svrhu poboljšanja čovjekova fizičkog, mentalnog i emocionalnog zdravlja. Pomoću glazbe čovjek može stupiti u bolju vezu sa samim sobom, povećati svoj stupanj kreativnosti i izliječiti razne zdravstvene tegobe.

Muzikoterapiju možemo podijeliti u dvije skupine, na *aktivnu* i *receptivnu*. Kada govorimo u aktivnoj muzikoterapiji, ona podrazumijeva stvaranje zvukova korištenjem instrumenata i glasa. Za ovaj način nije potrebno prethodno poznavanje glazbe te je preporučljivo korištenje što više različitih glazbala. Kroz ovu vrstu terapije omogućeno je izražavanje potisnutih emocija, povećanje samopouzdanja i samopoštovanja, povećavanje kreativnosti, posebno u izražavanju instrumentima i glazbom. Ukoliko se ovaj način terapije koristi s djecom, ono može pozitivno djelovati na odnose između roditelja i djeteta, poboljšanje koncentracije i pamćenja te održavanje pažnje. Djeca će kroz primjerice sviranje bubnja i stvaranje snažnih ritmova moći iskazati ljutnju ili višak energije za što nemaju mogućnosti kod kuće. Često je djeci lakše na ovaj način iskazati svoje osjećaje nego putem govora.

Receptivna muzikoterapija je nešto drugačiji način rada u kojem terapeut s osobom prije svega obavlja razgovor u kojem nastoji saznati što više o njoj, primjerice odnos osobe prema glazbi, glazbeno obrazovanje koje posjeduje, odnos okoline prema glazbi te poteškoće i problemi s kojima se osoba nosi, dakle razlog dolaska na terapiju. Prema prikupljenim informacijama, terapeut priprema glazbu koja će biti korištena tijekom terapije. Glazba koju će slušati, slična je stanju u kojem se osoba nalazi. Primjerice, ukoliko je pitanje o hiperaktivnom djetetu koje nema priliku „izbaciti“ energiju iz sebe, ono će slušati snažnu, brzu, dinamičniju glazbu, jer u suprotnom ta glazba neće imati utjecaja. Ova vrsta terapije nastoji potaknuti osobu da aktivira svoje osjećaje, sjećanja, priče i maštu koje na određeni način provociraju osobu i potiču ju da iskaže svoje tegobe

i ono što ga muči. Glazba se tijekom terapije može mijenjati, tako da bude prikladna svakom stanju osobe (Bulatović Stanišić, 2019).

Zaključak

Na temelju prikazane može se zaključiti da izlaganje djece glazbi, od što ranije dobi, predstavlja temelj i važan doprinos njihovu razvoju. Odrasle osobe, a pogotovo odgojitelji u djetetovoj okolini, trebali bi biti svjesni važnosti glazbe za život i razvoj djeteta, kako bi mu pružili najbolju moguću priliku za različita životna postignuća (Bačlija Sušić i Miletić, 2020).

Svaka glazbena aktivnost ima mogućnost za kombiniranje s igrom. To se može učiniti na način da je dijete izloženo glazbi prije, tijekom ili nakon igre ili neke druge aktivnosti. Glazba može biti motivacija za početak ili daljnje proširenje igre, može biti i dio igre, što ju podiže na višu razinu, a nakon igre glazba se može koristiti kao poticaj na smirenje i vraćanje emocija u početni stadij. Nerijetko se događa da igra rezultira djetetovom improvizacijom kao oblikom njegova spontanog stvaralačkog izraza i obratno, što ukazuje na raznolikost dječjeg uma i sposobnosti koje ono posjeduje već od najmlađe dobi, odnosno na njegov inherentni stvaralački potencijal. Na odraslima je da njeguju i pomažu djetetu u ostvarenju njegovih potencijala, kako u drugim područjima, tako i u glazbenom.

Ukoliko se u radu s djecom koriste ovi principi, to će svakako pozitivno utjecati i doprinijeti djetetovoj dobrobiti, njegovim razvojnim karakteristikama te povećati sveukupnu kvalitetu i doživljaj ključnog razdoblja ljudskog života – djetinjstva.

Literatura

1. Bačlija Sušić, B. (2018). *Preschool Teachers' Music Competencies Based on Preschool Education Students' Self-Assessment. Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 20 (Sp. Ed. 1), 113-129.
2. Bačlija Sušić, B. (2019). *PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS' ATTITUDES ABOUT THE POSSIBLE IMPACT OF MUSIC ON CHILDREN'S SPEECH DEVELOPMENT. International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 7(1), 73.
3. Bačlija Sušić, B. i Miletić, A. (2020). *ZNAČENJE GLAZBENIH AKTIVNOSTI ZA DJETETOV RAZVOJ IZ PERSPEKTIVE STUDENATA RANOGA I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA U HRVATSKOJ, SRBIJI I SLOVENIJI // GLAZBENA PEDAGOGIJA U SVJETLU SADAŠNJIH I BUDUĆIH PROMJENA 6 / Svalina, Vesna (ur.). Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, 2020. str. 261-277.*
4. Bulatović Stanišić S. (2019). *Muzikoterapija - muzika kao lijek. Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol. 2 No. 2, 2019.
5. Došen Dobud, A. (2016). *Dijete - istraživač i stvaralac*. Zagreb: Alineja
6. Duran, M. (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap
7. Ercegovac-Jagnjić, G. (2002). *Djetinjstvo uz glazbu*. Objavljeno u Babić, N., Irović, S. (2003). *Dijete i djetinjstvo: teorija i praksa predškolskog odgoja: zbornik radova*. Osijek: Visoka učiteljska škola u Osijeku
8. Fučkar, S. (1953). *Odgoj najmlađih pjesmom*. Zagreb: Naša djeca
9. Fučkar, S. (1959). *Muzički odgoj predškolske djece*. Zagreb: Školska knjiga
10. Goran, Lj., Marić, Lj., Mendeš, B. (2020). *Dijete u svijetu igre: teorijska polazišta i odgojno obrazovna praksa*. Zagreb: Golden marketing
11. Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1 i 2*. Zagreb: Mali profesor
12. Habuš Rončević, S. (2014). *Neke suvremene uloge odgojitelja u glazbenom odgoju djece rane i predškolske dobi. Magistra Iadertina*, Vol. 9 No. 1, 2014.
13. Herzog, J., Bačlija Sušić, B., & Županić Benić, M. (2018). *Samoprocjena profesionalnih kompetencija studenata ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u provođenju*

likovnih i glazbenih aktivnosti s djecom. Nova prisutnost: časopis za intelektualna i duhovna pitanja, 16(3), 579-592.

14. Kolev-Dan, V. (2003). *Mjesto, uloga i zadaci glazbenoga odgoja i obrazovanja u predškolskim ustanovama*. Objavljeno u Babić, N., Irović, S. (2003). *Dijete i djetinjstvo: teorija i praksa predškolskog odgoja: zbornik radova*. Osijek: Visoka učiteljska škola u Osijeku
15. Majsec Vrbanić, M. (2008). *Slušamo, pjevamo, plešemo, sviramo*. Zagreb: Udruga za promicanje različitosti, umjetničkog izražavanja, kreativnosti i edukacije djece i mladeži "Ruke"
16. Manasteriotti V. (1981). *Prvi susreti djeteta s muzikom: priručnik za roditelje i sestre odgajateljice u dječjim jaslicama*. Zagreb: Školska knjiga
17. Manasteriotti, V. (1982). *Muzički odgoj na početnom stupnju : methodske upute za odgajatelje i nastavnike razredne nastave*. Zagreb: Školska knjiga
18. Marić, Lj., Goran, Lj. (2013). *Zapjevajmo radosno*. Zagreb: Golden marketing
19. Milinović, M. (2015). *Glazbene igre s pjevanjem*. *Artos : časopis za znanost, umjetnost i kulturu*, No. 3, 2015.
20. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje* (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
21. Nikolić, L. (2017). *Utjecaj glazbe na opći razvoj djeteta*. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, Vol. 159 No. 1 - 2, 2018.
22. Sacks, O. (2012). *Muzikofilija: Priče o glazbi i mozgu*. Zagreb: Algoritam d.o.o.
23. Vasta, R., Haith, M. M., Miller, S. A. (2005). *Dječja psihologija*. Zagreb: Naklada Slap
24. Vidulin, S. (2016). *GLAZBENI ODGOJ DJECE U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA: MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA*. *Țivot i škola, LXII (1)*, 221-233.
25. Voglar, M. (1989). *Kako muziku približiti deci*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva; Sarajevo: Svjetlost

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da sam ja, Nikolina Klasnić, studentica Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu samostalno izradila završni rad na temu: Igra u kontekstu glazbenih aktivnosti djece rane i predškolske dobi.
